

מעדותה של צביה וילדשטיין על ניהול בית יתומים בגטו וילנה 1943-1941

היינו בגטו כחודש כשאני פגשתי בגטו את הילדים מהגטו הראשון שההורים שלהם נהרגו בפונאר (Ponar). הם היו רעבים, אומללים, בבגדים קרועים. הם ברחו מבור המוות או מפונאר. ומי שמצא אותם, שוטרים ליטאים וכך הלאה, הביאו אותם בחזרה לגטו. כיון שזה היה בנשמה שלי התחלתי להתעסק. אני הייתי המזכירה של המחלקה האפידמולוגית. ביקשתי שישחררו אותי מזה ויתנו לי אפשרות לטפל בילדים האלה שחזרו מפונאר וחיו את מותם של ההורים, בלי שום עזרה. ילד זר, לא כל אחד רגיל לטפל בהם. ייסדנו בית יתומים של ילדות בבית הכנסת וגם בית יתומים של ילדים. זה היה 'הקינדר אינטרנט'. כשהיה אדם שידע לדרוש ודרש עם אופי מסוים אז לילדים היה מקסימום מה שיכלו לתת להם. מורים כמעט לא היו. המורים הלכו הראשונים. האינטליגנציה בכלל הלכה הראשונה. ישבנו כמה חברות וביקשתי אותם: תעזרו לי לארגן את הלימודים כי אני צריכה להתרוצץ ולסדר בבית הכנסת שתהיה פחות או יותר אוירה ביתית. כמה מורות סידרנו שעבדתי אתן קודם... אנחנו קיבלנו בית אחרי שגירשו אותנו בארבעה בתים מהמדרגות. היינו מתאספים בחדר המדרגות, הייתי מביאה להם אוכל. מאין היה לי - העובדת של הורי בעלי גרה בעיר אחרי שהוקם הגטו והיא הפסיקה לעבוד אצלם אחרי שעבדה אצלם הרבה שנים. היא הייתה קונה ומביאה... אני קיבלתי חדר שאני חייתי בו כסטודנטית ומצאתי אותו ריק כשחזרתי מרוסיה איפה שהייתי בכפר, אחרי שהגרמנים הלכו והרוסים באו. אירגנו את בית היתומים והילדים חיו ולמדו עברית ועשינו ערבים ובאו פרץ מרקיש וסופרים כמו ברגלסון ואחרים, וכתבו הרבה בעיתונות שנוסד בוילנה אחרי הגטו בית ספר לידיש והילדים באים. היו שם כמאה וכמה ילדים, אחר כך עוד.

מקור: ארכיון יד ושם 7038 – O.3.